

Nyheter Minnesmerke

☉ Gunter Demnig er kunstneren bak snublestein-prosjektet. Torsdag la han ned de siste minnesteinene i Norge for jødiske ofre av holocaust.

Siste snublestein lagt ned

12 år etter starten ble den siste norske snublesteinen lagt ned av kunstneren bak prosjektet.

Sondre Moen Myhre og Dan P. Neegaard

Det gjør Norge til det første landet som har fullført minnesmerkene for ofre etter holocaust.

757. Det er antall snublesteinen som nå er plassert i Norge. Den siste, Ernst Josef Adlers, ble satt ned av den tyske kunstneren Gunter Demnig like ved der departasjonsskipet Donau gikk fra kai for 80 år siden.

Blant dem som hadde samlet seg, var det en andekdig stillhet. Kun klokken fra Rådhuset og

summingen fra forvirrede cruise-turister kunne høres i det Demnig pusset over Norges siste snublestein.

- Jeg føler meg heldig. Men bakgrunnen for prosjektet er at man ikke er heldig i det hele tatt. Nå er det ferdig i Norge, men vi fortsetter andre steder, sier Demnig.

Et livsprosjekt. Det er 30 år siden Demnig fikk ideen. 16. desember 1992 plasserte han den første snublesteinen foran rådhuset i Köln. Det ble starten på

Fakta. Snublesteinen

Snublesteinen er minnesmerker over ofrene for nazismen under andre verdenskrig.

➔ På hver stein står det navnet på den som bodde der steinen er plassert, fødselsår, departasjonsdato og dødsdato.

➔ Den tyske kunstneren Gunter Demnig startet prosjektet i Köln i 1992.

➔ De første steinene i Norge ble plassert i 2010.

757

Totalt er det lagt 757 steiner i Norge. I Europa som helhet er det plassert over 94.000 steiner.

Demnings livsprosjekt.

Siden den gang er det blitt over 94.000 steiner inngravert med navnet på jødiske ofre av holocaust i 30 land. Det gjør snublesteinene til verdens største minnesmerke.

- Ideen var å lage sette en stein for alle ofre. Men 94.000 er få, sier Demnig vel vitende om at mer enn seks millioner jøder ble drept under holocaust.

Første land. Det er i år 12 år siden de 19 første norske snublesteinene ble lagt ned i Calmeyers gate, der Jødisk museum holder til.

- Ingen trodde at vi skulle klare å plassere snublesteinene for samtlige jødiske ofre for holocaust i Norge i løpet av 12 år, sier prosjektleder Dag Kopperud.

Og ikke heller at Norge skulle være det første landet som har klart å sette ned stein for samtlige ofre, foruten de der familien ikke har ønsket det.

- Det er sterkt og litt rart, sier daglig leder på Jødisk Museum Torill Torp-Holte.

Hun beskriver at snublesteinene har virket slik Demning hadde ønsket. Tilbakemeldingene på prosjektet landet rundt, er positivt.

- Jeg opplever at det er et veldig stort engasjement for dem. Om en stein er skadet, så får vi raskt henvendelser.

Vil gi stein til ikke-jødiske. Selv

Ingen trodde at vi skulle klare å plassere snublesteinene for samtlige jødiske ofre for holocaust i Norge i løpet av 12 år

Prosjektleder Dag Kopperud

om prosjektet formelt ble avsluttet torsdag, kan Torp-Holte avsløre at det likevel ikke nødvendigvis betyr at den aller siste snublesteinen er lagt i Norge.

- Vi ønsker også legge stein for noen av dem som avgikk med døden mens de reddet jøder over på sikker side til Sverige.

Men for Gunter Demnig er nå hovedtanken bak livsprosjektet avsluttet i Norge. Det er prosjektleder Kopperud glad for.

- Et menneske er først glemt når navnet er glemt. Nå har vært enkelt individ fått sin minnestein. Nå vil de jødiske ofrene for holocaust huskes, sier han.